

ISS. De generaties 1976 en 1978 gaven weliswaar eveneens negatieve reacties, maar deze waren veel minder uitgesproken. De generaties 1979 tot en met 1981 spraken zich over de onderwijsvernieuwingen nauwelijks uit. Dit is ook niet zo verwonderlijk daar de geïndividualiseerde cursussen waarmee deze studentengeneraties in aanraking kwamen allemaal al enige malen waren gegeven. De staf was met de opzet en inhoud ervan inmiddels geheel vertrouwd geraakt en ook de organisatie was er geheel op ingesteld. Kortom, deze vernieuwde delen van het onderwijs waren al een vast onderdeel van het oude curriculum geworden en werden niet meer als vernieuwingen ervaren!

Uit de tot nu toe gehouden enquêtes blijkt, dat het percentage studenten dat zegt liever een vast rooster te hebben in de loop van de jaren wat stijgt. De gevonden uitkomsten uit tabel I dienen met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Minder positieve aspecten van eigen gedrag kunnen maar al te gauw aan omgevingsfactoren worden verweten. Des te opvallender zijn de hoge percentages; twee derde deel van de studenten die vonden dat ze langzamer studeerden, gaf aan dat dit kwam doordat ze wat meer aandacht wilden besteden aan dingen buiten de studie. Voor ongeveer de helft speelden de geleidelijk aan moeilijker wordende leerstof en moeilijkheden met zelfdiscipline een rol. Opvallend is dat het slechte toekomstperspectief nauwelijks een factor is voor het langzamer gaan werken.

SUMMARY

STUDENTS' OPINION ON A CURRICULAR PERSONALIZED SYSTEM OF INSTRUCTION

Keywords: Education – Personalized System of Instruction

In 1982 the Dental School of the University of Groningen changed over to a new curriculum based on a Personalized System of Instruction (PSI). The views of the students on the PSI system are analysed in this article. Their answers to a questionnaire as to why they studied less each year as the course progressed are also analysed and discussed. The majority of students were happy using the PSI system.

Surprisingly the paucity of employment prospects in The Netherlands were not a major factor in determining their study progress.

LITERATUUR

- ¹ VERMEER EH. Een curriculaire onderwijsinnovatie op ISS-basis in een bestaande opleiding bij de Subfaculteit Tandheelkunde RUG. Een modulair onderwijsstelsel - beschrijving van de vernieuwing. Uitgave Afd. Onderwijs, 1986.
- ² VERMEER EH, VAN DE POEL ACM, PLUIM LJ. Studievoortgang en het voorspellen van studieresultaten in een Individueel Studie Stelsel. Subfaculteit Tandheelkunde RUG. Ned Tijdschr Tandheelkd 1987; 94: 294-301.
- ³ VERMEER EH. De start van het eerste nivo 1982. Bulletin nr. 38. Interne publikatie Subfaculteit Tandheelkunde RUG 1983.
- ⁴ VERMEER EH. Eindevaluatie eerste nivo 1982-1983. Bulletin nr. 43. Interne publikatie Subfaculteit Tandheelkunde RUG 1983.
- ⁵ PLASSCHAERT AJM, POORT HW. Ervaren met invoering van een geïndividualiseerde cursus fluoride en tandcariës. Ned Tijdschr Tandheelkd 1976; 83: 257-64.
- ⁶ VAN ROOKHUIJZEN RF, PLOMPTJ, PILOT A. Individuele Studie Systemen in het tertiair onderwijs. Wolters Noordhoff, Groningen 1976.
- ⁷ VERRECK WA. Individuele studiesystemen in het wetenschappelijk onderwijs. Pedagogische Studiën 1976; 53: 153-62.
- ⁸ SANDERS AJ, PLASSCHAERT AJM. Een geïndividualiseerd practicum 'Preparatie- en restauratietechnieken voor plastische vulmaterialen'. Ned tijdschr Tandheelkd 1978; 85: 509-15.
- ⁹ VAN ROOKHUIJZEN RF, KOP PFM. Gepersonaliseerd college geven. Onderzoek van Onderwijs 1979; 8: 5-9.
- ¹⁰ WILLIAMS RE. Self-instruction in dental education: 1960-1980. J Dent Educ 1981; 45: 290-9.
- ¹¹ MULDER F. Individueel Studie Stelsel voor HEO-wiskunde. Onderzoek van Onderwijs 1985; 14: 37-9.
- ¹² VERMEER EH. Eerstejaars preklinisch praktikum 1977-1978. Bulletin nr. 10: Interne publikatie, 1978.
- ¹³ VERMEER EH. Eerstejaars praktikum 1978-1979. Bulletin nr. 15: Interne publikatie, 1979.
- ¹⁴ VERMEER EH. Tweedejaars praktikum 1978-1979. Bulletin nr. 16: Interne publikatie, 1979.

Berichten

Verenigingsverslagen en mededelingen

NEDERLANDSE VERENIGING
VOOR
ORALE IMPLANTOLOGIE

Verslag cursus 'Parodontale aspecten van de Implantologie' te Amsterdam d.d. 26 september 1987.

In het Academisch Centrum Tandheelkunde Amsterdam werd op 26 september jl. – onder auspiciën van de Nederlandse Vereniging voor Orale Implantologie – een cursus gegeven door P. Sochat (V.S.) en G. de Lange.

Door De Lange werd begonnen met een overzicht van de algemene toepassingen van implantaten. Hierbij werd een indeling gemaakt naar de toepassing als tandvervanging en de toepassing ter behoud van tand- en botweefsel. Een belangrijk aspect bij implantaten is het grensvlak tussen het implantaat en de omliggende harde en zachte weefsels. Hierbij zijn drie verschillende verbindingen te onderscheiden: 1. een epitheliale afdichting met een bindweefselkapsel rondom het implantaat (pseudo-ligament), 2. een epitheliale afsluiting met direct contact tussen het bot en het implantaat, 3. apicale migratie van het epitheel en inkapseling van het implantaat in bindweefsel.

Klinisch is het echter vrijwel onmogelijk om vast te stellen van welk type verbinding er sprake is. Met het oog op eventuele reacties van de omliggende weefsels worden er bepaalde eisen gesteld aan het implantaat. Belangrijk hierbij

zijn de mate van biocompatibiliteit van het gebruikte materiaal, de vorm van het implantaat en de behandeling van de oppervlaktestructuur van het materiaal. Een bekende indeling van de biocompatibiliteit is een indeling in bio-tolerant, bio-inert en bio-actief materiaal.

Bij het gebruik van titanium en hydroxylapatiet wordt in veel gevallen een direct contact tussen het implantaat en het bot verkregen. Wel komt dit contact bij deze materialen op een verschillende wijze tot stand. Waar bij hydroxylapatiet sprake is van een binding op moleculair niveau, is bij titanium sprake van een binding van colagenen en eiwitten van het bot met glycoproteïnen, die zich op de titaniumoxyde laag van het titaniumimplantaat hechten.

Aspecten die van belang zijn bij de vormgeving van het implantaat zijn de mate en vorm van ondersnijdingen, de afmetingen (lengte en diameter), de wijze waarop verdeling van krach-

ten op het bot kan plaatsvinden en de mate van nauwkeurigheid tussen de gebruikte boren en het implantaat. Waar ten behoeve van het verkrijgen van retentie in veel gevallen groeven in implantaten aanwezig zijn (macroretentie), worden ter vergroting van het oppervlak vaak oppervlaktebehandelingen (microretentie) uitgevoerd die eveneens ter verhoging van retentie en botcontact dienen. Methoden die hiervoor worden gebruikt zijn het zandstralen, het vervaardigen van een poreuze oppervlaktestructuur, het 'coaten' met hydroxylapatiet of de plasm spray-behandeling.

Vervolgens is de wijze waarop de suprastructuur wordt uitgevoerd van belang. Naast een juiste occlusie en articulatie is een stabiele verbinding tussen implantaat en suprastructuur noodzakelijk.

Door Sochat werd een vergelijking gemaakt tussen het normale parodontium en de weefsels rondom een implantaat. Belangrijke verschillen zijn de andere wijze van belasting van implantaten en het afwezig zijn van een natuurlijke afweergrens tegen infecties, beide als gevolg van het ontbreken van parodontale vezels. Aan de hand van het onderzoek van de mondholte werden de omstandigheden, die bij het toepassen van een implantaat van belang zijn, besproken. Aangezien in de meeste situaties het aanbrengen van implantaten en de prothetische verzorging niet door dezelfde tandarts geschieden, dient er vooraf goed overleg te zijn. Met name is dit noodzakelijk om te voorkomen dat een of meer implantaten zodanig worden geplaatst, dat zij niet goed bruikbaar zijn of esthetisch problemen opleveren. Een hulpmiddel voor degene die het implantaat plaatst is de computertomografie. Met behulp van deze kostbare röntgentechniek is het goed mogelijk afmetingen van het bot vast te stellen en belangrijke structuren in het bot, zoals de nervus mentalis en de sinus maxillaris, te lokaliseren. Door Sochat werd het belang van een uitgebreid intra- en extra-oraal onderzoek benadrukt.

De Lange belichtte daarna het belang van de diagnosestelling, de analyse van occlusie en articulatie en een onderzoek naar eventuele para-functies. Om een zo gunstig mogelijke belasting van het implantaat te verkrijgen is het gewenst interocclusale contacten zoveel mogelijk verticaal direct boven het implantaat te lokaliseren. Hoektandgeleiding wordt aanbevolen om daarmee overbelasting van het implantaat in horizontale zin te voorkomen. Bij laterale bewegingen dienen de knobfels van de op het implantaat aangebrachte prothetische voorziening vrij te komen. Als initiële therapie zijn de mondhygiëne-instructie, het uitvoeren van strategische extracties, het vervaardigen van eventuele tijdelijke vervangingen en orthodontische behandelingen vaak essentiële onderdelen.

Door Sochat werd de wijze waarop een aangehechte gingiva kan worden verkregen gedemonstreerd. Daartoe werden de behandelmogelijkheden zoals deze binnen de parodontologie bekend zijn aan de hand van patiënten zeer uitge-

breid besproken. Het belang van een aangehechte gingiva en de nadelen van een implantaat dat is omgeven door een vrije mucosa werd echter summier besproken. Nadat door De Lange nog was ingegaan op de wijze van het leggen van de incisie en de behandeling van de 'flap', inclusief het hechten, werd door Sochat een aantal voorbeelden van situaties getoond waarbij Brånemark-implantaten waren toegepast. Samenvattend, een cursusdag waarvan het grootste gedeelte werd besteed aan het natuurlijke parodontium en de interessante computertomografie van Sochat. Tegenover diens soms matige presentatie stonden de beter gestructureerde lezingen van De Lange. Maar, het geheel overziend, was er sprake van een redelijk beeld van de parodontale aspecten der implantologie.

T. B. F. M. Gelhard, Roden

Buitenland

ASSOCIATION FOR
DENTAL EDUCATION
IN EUROPE

Verslag 13e jaarlijkse congres te Siena (Italië)
d.d. 22-25 september

Italië was ditmaal het gastland. Het zal dan ook nauwelijks verbazing wekken dat één van de drie onderwerpen, die bij dit congres aan de orde kwamen, was: 'Medicijnen, stomatologie en tandheelkunde'. Italië is nu een lidstaat van de EEG en derhalve verplicht de opleiding tot tandarts conform de richtlijnen van de EEG in te richten. Dit geeft veel problemen daar de gehele opleiding hecht in handen is van de medische faculteiten en ook de professie zelf niet zit te springen om een korter durende tandheelkundige opleiding. Ook Spanje en Portugal kennen dit probleem. De medische faculteiten in deze landen hebben formeel de opleiding in handen doch de facto beschikken echter slechts enkele over de daarvoor benodigde faciliteiten. Er zijn dientengevolge wachtlijsten om te worden toegelaten en bovendien is de opleiding veelal kwalitatief matig.

De andere twee onderwerpen waren: 'Probleemgestuurd onderwijs' en 'Leer- en instructiemethoden toegepast bij probleemgestuurd onderwijs'.

Elke dag stond één onderwerp op het programma dat door twee of drie sprekers werd toegelicht. Na de inleidingen werd vervolgens in groepen gediscussieerd over de volgende aspecten:

- Omschrijf de werkzaamheden van respectievelijk een arts, een stomatoloog en een tandarts-algemeen-practicus en geef de verschillen en overeenkomsten aan. Geef ook aan wat hun respectieve bijdragen in een gezondheidsteam zouden kunnen zijn evenals hun bijdragen in deze aan de samenleving.

- Stel de bijdragen vast die de specialisten bin-

nen de tandheelkunde zouden kunnen leveren uitgaande van de vragen en behoeften van de verschillende EEG-landen. Geef aan wat de invloed hiervan zal zijn op de eisen te stellen aan het curriculum en maak een kosten-batenanalyse van de eis dat men eerst arts zou moeten zijn alvorens tot de tandheelkundige opleiding te kunnen worden toegelaten.

- Beschrijf op welke wijze een student in een klassiek opgezet curriculum leert en hoe in een probleemgestuurd curriculum. Ga na welke doelstellingen het beste met welke van deze verschillende benaderingen kunnen worden behaald.

- Ga na op welke wijze de studenten in hun opleiding kunnen worden geconfronteerd met de eisen en behoeften van de samenleving om te ervaren hoe hun kennis en kunde kan worden toegepast en voldoet. Een dergelijke opzet dient de studenten te laten kennis maken met het hele scala aan tandheelkundige problemen en behoeften die in een samenleving kunnen voorkomen.

- Ga na welke leermiddelen en manieren van leren voor studenten zinvol kunnen zijn in een probleemgestuurd curriculum. Ga ook na hoe deze middelen en leermethoden het beste kunnen worden toegepast gezien de toegestane studieduur, doceertijd, de inspanning die men zich bij het leren moet getroosten, de kosten van de inrichting van een school en wat men erop zou kunnen besparen.

- Bespreek op grond waarvan respectievelijk studenten en docenten, om aan de wettelijk gestelde normen evenals aan het gestelde niveau van functioneren van de Europese tandarts te voldoen, voor een probleemgestuurd curriculum 'problemen uitzoeken'.

- Ga de mogelijkheden na om een probleemgeoriënteerd programma in te voeren in een klassiek curriculum. Welke maatregelen moeten er worden getroffen om te kunnen komen van een docent-georiënteerd curriculum naar een op het leren van de student gericht curriculum. Men zou als mogelijkheid het invoeren van een gescheiden curriculumdeel kunnen overwegen!

Allemaal onderwerpen die de deelnemers nog eens confronteerden met wat het betekent indien men een klassiek opgezet onderwijssysteem zou willen veranderen in één dat 'probleemgestuurd' wordt.

Het congres was zo georganiseerd dat de deelnemers de laatste dag van het congres reeds over de volledige discussieverslagen van de verschillende groepen konden beschikken zodat deze plenair konden worden besproken.

Men vond het wezenlijk dat een tandheelkundig curriculum zoveel medische basiskennis omvat dat een afgestudeerde zonder verdere aanvullende opleiding in staat en bevoegd moet zijn een opleiding tot kaakchirurg te volgen.

Een probleemgestuurd curriculum leek een voor de hand liggende onderwijsaanpak te zijn, ook in de tandheelkunde. Wel vroeg men zich af of binnen de tandheelkunde voldoende 'problemen' voorhanden zijn om een dergelijke opzet te

rechtvaardigen.

Er werd een lans gebroken om bij het opzetten van nieuwe opleidingen en/of het veranderen van reeds bestaande, uit te gaan van de wensen en behoeften van de samenleving en het daarin functioneren van het gezondheidssysteem en niet klakkeloos de Amerikaanse en/of sommige Westeuropese curricula over te nemen. Gezien ervaringen die hiermee in het verleden al zijn opgedaan zou deze fout inderdaad niet een tweede maal moeten worden gemaakt. Het is te hopen dat men de moed en de energie heeft te komen tot een gehele nieuwe benadering van de tandheelkundige gezondheidszorg en daarop de opleidingen gaat afstemmen. In de landen die momenteel hun opleidingen aan het veranderen zijn lijkt hiervan echter geen sprake te zijn.

Duidelijk werd dat de grote rol die Nederland altijd heeft gespeeld in de ADEE in de nabije toekomst moeilijk zal zijn te handhaven, gezien het geringe aantal nog resterende subfaculteiten.

Inmiddels is in druk verschenen: ADEE proceedings the twelfth annual meeting of the Association for Dental Education in Europe. Christopher Mercer (ed.), London 1987.

A. C. M. van de Poel, Winsum

Binnenland

POSTACADEMISCH ONDERWIJS TANDHEELKUNDE

Aankondiging cursussen in de maand januari

In de maand januari zullen onder auspiciën van het *Orgaan Post-academisch Onderwijs Tandheelkunde* de navolgende cursussen worden gegeven.

Orale pathologie voor de tandarts (ACTA, afd. Pathologie van de Mondholte).

Cursusleider: Prof. Dr. I. van der Waal.

Docenten: W. F. B. de Jong en Prof. Dr. I. van der Waal.

Contactpersoon: Prof. Dr. I. van der Waal (tel. 020-548 2306).

Datum: Vrijdag 29 januari 1988 (9.00 - 17.00 uur).

Plaats: Academisch Ziekenhuis Vrije Universiteit, De Boelelaan 1117, Amsterdam.

Kosten: f 302,— en f 377,— (incl. boek I. van der Waal en W. A. M. van der Kwast: 'Pathologie van de Mondholte', 2e druk).

Inhoud: Bijna dagelijks wordt iedere tandarts geconfronteerd met plekjes in en rond de mond. Veelal voelt hij zich daarbij voor wat betreft de diagnostiek en het verdere beleid onzeker. Deze onzekerheid is vaak uiterst onplezierig en kan soms zelfs ernstige gevolgen hebben. Het is echter de verantwoordelijkheid van iedere tand-

arts ook voldoende kennis te hebben over afwijkingen die niet direct de gebitselementen of de gingiva betreffen.

De cursus geeft een overzicht van de meest belangrijke aandoeningen van het mondslijmvlies en de tong, alsmede van het tand-kaakstelsel. De nadruk ligt op het klinisch en röntgenologisch kunnen herkennen en zo mogelijk kunnen behandelen van veel voorkomende, maar ook van minder bekende aandoeningen.

Deelname: De cursus is toegankelijk voor tandartsen. Aantal deelnemers: 20.

Dysfunctie van het kauwstelsel (ACTA, vakgroep Functionele van het Kauwstelsel en afd. Tandheelkundige Radiologie).

Cursusleider: Prof. Dr. T. L. Hansson.

Docenten: J. N. Bezuur, H. F. Ferwerda (tandtechnicus), J. R. Hesse (fysiotherapeut), J. A. Hippe, R. S. McCarroll, Dr. Ir. M. Naeije (biofysicus).

Contactpersoon: Mevr. W. F. M. van der Vliet (tel. 020-518 8305).

Datum: Vrijdag 8 en zaterdag 9 januari 1988 (9.00-17.00 uur).

Plaats: ACTA, Louwesweg 1, Amsterdam-Slotervaart.

Kosten: f 360,—.

Inhoud: Deze basiscursus over diagnose en behandeling van craniomandibulaire dysfunctie in de dagelijkse praktijk geeft recente theoretische informatie over de anatomie, de fysiologie en de pathologie van het kauwstelsel. De cursus richt zich vooral op het verkrijgen van inzicht in een vroege diagnose van de dysfunctie. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van klinisch onderzoek, fysiotherapie en psychologie maken de benadering van de craniomandibulaire dysfunctie-patiënt eenvoudiger. De cursus kan daarom ook gezien worden als een theoretisch vervolg op de basiscursussen, zoals die gegeven zijn in 1985.

Deelname: De cursus is toegankelijk voor tandartsen. Aantal deelnemers: 35.

Initiële therapie en eenvoudige parodontale chirurgie (Katholieke Universiteit te Nijmegen, vakgroep Parodontologie).

Cursusleider: J. P. A. M. Smeekens.

Docenten: H. de Bruijn, Prof. Dr. H. H. Renggli, J. P. A. M. Smeekens.

Contactpersoon: J. P. A. M. Smeekens (tel. 080-51 40 36).

Datum: Maandag 4 januari tot en met maandag 28 maart 1988 (13.30-17.30 uur). M.u.v. maandag 15 februari.

Plaats: Gebouw Tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Nijmegen.

Kosten: f 2.997,— (voor tandartsen) en f 2.250,— (voor mondhygiënist).

Inhoud: In deze praktisch georiënteerde cursus zal de deelnemer worden getraind in de klinische parodontologie als integraal onderdeel van de hedendaagse tandheelkundige praktijk. Het hanteren van klinische parameters in de diagnostische fase, het toepassen van systematische initiële parodontale therapie en het beoordelen van het behandelingsresultaat zullen wor-

den geoefend bij patiënten uit het eigen bestand van de deelnemers. De cursus is zodanig gestructureerd dat de initiële parodontale fase bij één patiënt tijdens het programma wordt uitgevoerd. Van de deelnemer wordt verwacht dat parallel hieraan twee andere patiënten een gelijke behandeling elders ondergaan. Na evaluatie van het verkregen behandelingseffect en het doorlopen van een oefenfase op fantoom, zal de deelnemer een aantal eenvoudige parodontaal-chirurgische ingrepen kunnen verrichten. De theoretische beschouwingen met betrekking tot de parodontale chirurgie kunnen door de mondhygiënist eveneens worden gevolgd, terwijl bovendien assistentie kan worden verleend bij de chirurgische behandelingen. De praktische oefeningen zullen steeds door theoretische beschouwingen worden voorafgegaan, terwijl tevens op verzoek capita selecta kunnen worden belicht.

Nadruk zal worden gelegd op de therapeutische waarde van de initiële parodontale behandeling en nazorg.

Deelname: De cursus is toegankelijk voor tandartsen en mondhygiënist. Aantal deelnemers: 8 tandartsen en 2 mondhygiënist.

Voor bovenstaande cursussen kan men zich aanmelden per brief of door het inzenden van het inschrijfformulier uit het inmiddels verschenen 'Kursusprogramma Voorjaar 1988'. Brief of formulier zenden aan bureau PAO-T, Biltstraat 439, 3572 AW Utrecht.

SYMPOSIUM T.G.V.O.-AMSTERDAM

Aankondiging voor 5 februari 1988

Op vrijdag 5 februari a.s. vindt in het Academisch Centrum Tandheelkunde Amsterdam – onder verantwoordelijkheid van het ACTA-bestuur – het symposium 'T.V.G.O.-Amsterdam' plaats. Verscheidene sprekers zullen hun visie geven op de tandheelkundige voorlichting, in het verleden (Stichting Goed Gebit) en in de toekomst. Het symposium – dat onder voorzitterschap staat van mevrouw Wieberdink van het landelijk Centrum Dienstverlening GVO – wordt afgesloten met een paneldiscussie.

De plaats van samenkomst is het Gebouw Tandheelkunde aan de Louwesweg 1 te Amsterdam-Slotervaart en de aanvang is 13.00 uur.

Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot de heer J. C. Meyer, postbus 6415, 1003 EK Amsterdam.

STICHTING WUBBO OCKELSPRIJS VAN DE STAD GRONINGEN

Oproep kandidaten voor Wubbo Ockelsprijs 1988

Op initiatief van de gemeente Groningen is in 1985 de Wubbo Ockelsprijs ingesteld. De prijs – bestaande uit een bedrag van f 10.000,—, een

plastiek vervaardigd door Hugo Hol en een oor-konde – wordt eenmaal in de twee jaren toege-kend aan een persoon, gezelschap, onderne-ming of instelling voor een bijzondere prestatie op het gebied van de natuurwetenschappen of de techniek waaronder de tandheelkunde. De kandidaten dienen persoonlijk of door hun prestatie een band te hebben (gehad) met de stad Groningen.

Tot 7 januari 1988 kan een inschrijfformulier worden aangevraagd. Dit formulier vermeldt tevens de criteria waaraan de inzending wordt getoetst. Ook wanneer men de aandacht wil vestigen op kandidaten kan men zich tot de Stichting Wubbo Ockelsprijs van de stad Groningen, postbus 20.001, 9700 PB Groningen wenden.

Voor de beoordeling van de inzendingen voor de prijs in 1988 is een jury benoemd met als voorzitter Prof. Dr. D. de Wied, hoogleraar farmacologie te Utrecht, tevens President Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen.

DR. FLAUMENHAFTPRIJS 1987

De Dr. Flaumenhaftprijs 1987 is toegekend aan de journalisten Carine Stevens en Rosa Wouters. Zij kregen de prijs voor hun artikel 'Het mooie tanden document'. Het artikel werd geplaatst in het in België en Nederland verschijnende Nederlandstalige weekblad Flair van 11 maart 1986.

De jury voor toekenning van de Flaumenhaftprijs bestaat uit: mevrouw A. Dijkmeester en de heren J. G. Kion en L. J. A. van Schijndel, tandarts, redacteur en oud-hoofdredacteur van het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde.

De uitreiking van de Flaumenhaftprijs 1987 vond plaats op vrijdag 20 november tijdens het tweedaagse symposium 'Tandzorg Klantzorg' van het Ivoeren Kruis in het Congres- en vergadercentrum 'De Koningshof' te Veldhoven.

De Flaumenhaftprijs is de jaarlijkse journalistieke prijs voor de beste publikatie c.q. radio/tv-uitzending over mondhygiëne in ruime zin verschenen in het voorgaande jaar. De prijs bedraagt f 1.000,—.

SAMENWERKING MET PEKING

De Medische Faculteiten en Academische Ziekenhuizen van de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit gaan samenwerken met de medische opleidingen in Peking. Daarover zijn afspraken gemaakt door vertegenwoordigers van beide universiteiten, die onlangs een bezoek aan de Volksrepubliek China hebben gebracht. De delegatie vertegenwoordigde ook de Amsterdamse tandheelkunde-opleiding. De samenwerking tussen de Amsterdamse instellingen en het Chinese hoofdstedelijk instituut voor de geneeskunde zal de uitwisseling van studenten, stafleden en publikaties

omvatten, onder meer op het terrein van de tandheelkunde.

PROMOTIE

G. C. H. Sanderink

Op dinsdag 8 december 1987 promoveerde de heer G. C. H. Sanderink (Utrecht) tot doctor in de Geneeskunde aan de rijksuniversiteit te Utrecht, op een proefschrift getiteld: 'Imaging characteristics in rotational panoramic radiography'.

Promotor en copromotor waren respectievelijk Prof. J. van Aken en Prof. U. Welander (Universiteit van Umea, Zweden).

COMMISSIE VOOR BEROEPSZAKEN ZIEKENFONDSRAAD

Gebitsonderzoek via elektro-acupunctuur

De *Commissie voor beroepszaken* van de Ziekenfondsraad heeft zich achter de beslissing van een ziekenfonds gesteld om een vergoeding van de kosten die verbonden zijn aan een gebitsonderzoek volgens de elektro-acupunctuur methode van Voll, te weigeren.

Deze weigering berustte op het feit dat deze hulp niet staat omschreven in het Besluit tandheelkundige hulp ziekenfondsverzekering. Dit besluit omvat onder andere de tandheelkundige eerste hulp, waaronder een diagnostisch onderzoek valt. Maar in de omschrijving van de tandheelkundige consulten, zoals vermeld in de tarievenlijst, komt een onderzoek met behulp van elektro-acupunctuur niet voor. Bovendien is tot nu toe niet aannemelijk geworden dat bepaalde klachten ten gevolge van behandeling en gebruikte materialen beter kunnen worden onderkend met behulp van elektro-acupunctuur dan met de gebruikelijke klinische en röntgenologische diagnostiek.

NATIONALE RAAD VOOR DE VOLKSGEZONDHEID

Standaardclassificatie van werkzame bestanddelen van geneesmiddelen

De Werkgroep classificatie en coderingen (WCC) van de Nationale Raad voor de Volksgezondheid heeft een (voorlopige) standaardclassificatie – waarvoor onder meer het Farmacotherapeutisch Kompas als bron heeft gediend – opgesteld van werkzame bestanddelen van in Nederland verkrijgbare geneesmiddelen. De WCC heeft de stoffen waaruit deze geneesmiddelen bestaan, ingedeeld in farmacotherapeutische groepen en naar anatomisch, fysiologisch en pathologisch aangrijpingspunt. De classificatie is ontwikkeld met het oog op onderlinge uitwisseling van geneesmiddelgegevens tussen onder anderen huisarts, apotheker, ziekenhuis, geneesmiddeleninspectie e.d.

SYMPOSIUM 'ONGELIJKHEID IN DE GEZONDHEID(SZORG)'

Rede J. P. M. Hendriks gehouden te Haren d.d. 30 oktober 1987

De voorzitter van de Nationale Raad voor de Volksgezondheid, de heer J. P. M. Hendriks, heeft tijdens het in Haren op 30 oktober jl. gehouden symposium 'Ongelijkheid in de gezondheid(szorg)' gesteld, dat de vraag hoe de gezondheidszorg voor iedereen bereikbaar en betaalbaar blijft, in het overheidsbeleid voorop behoort te staan. Niet de inkomenspolitieke gevolgen dienen richting aan de discussie te geven, maar allereerst de eis tot werkelijke gelijkberechtiging. Hij pleitte daarom voor het afschaffen van de bestaande tweedeling tussen particulier en ziekenfondsverzekerden.

Het terugdringen van de kosten van de gezondheidszorg kan zijns inziens worden bereikt door grote nadruk te leggen op voorlichting en preventie. Als voorbeeld noemde de heer Hendriks de preventie die is uitgegaan van de instituten voor schooltandverzorging; alle kinderen, ongeacht hun sociale status, werden in de gelegenheid gesteld de tandarts te bezoeken, het gebit te laten saneren en werden voorgelicht over mondhygiëne, zodanig dat zij wisten wat nodig was om het gebit gezond te houden. De kinderen van toen, zijn de ouders van nu. En zij geven dit door met als gevolg dat de tandcariës in ons land met sprongen is gedaald. Wat voorlichting vermag, aldus de heer Hendriks.

Agenda

Data der voornaamste wetenschappelijke congressen en vergaderingen in binnen- en buitenland.

* Eerste vermelding

1988

Zaterdag 9 januari (gewijzigde datum)

Endodag Ned. Ver. voor Endodontologie. Thema: Evaluatie nieuwe preparatie- en vultechnieken. Inl. R. Fransman, Comeniusstraat 441, 1065 BV Amsterdam (tel. 020-17 43 69).

Zaterdag 16 – zaterdag 23 januari

18th International Alpine Dental Conference, Hotel Annapurna, Courchevel, Frankrijk. Inl. Int. Dental Foundation, 24 Cadogan square, Londen SW1X 0JP, Engeland.

Zaterdag 23 – zaterdag 30 januari

19th International Alpine Dental Conference, Hotel Sofitel, Val d'Isère, Frankrijk. Inl. Int. Dental Foundation, 24 Cadogan Square, Londen SW1X 0JP, Engeland

Vrijdag 5 februari

Symposium 'T.G.V.O.-Amsterdam', ACTA,

Louwesweg 1, Amsterdam-Slotervaart. Aanvang 13.00 uur. (Zie ook rubriek Binnenland.)

Zaterdag 20 – zaterdag 27 februari

2nd International Symposium for Advanced Orthodontic Studies, European Conference Organisation Zürich AG. Inl. Tourist Office Davos, Promenade 67, CH-7270 Davos Platz, Zwitserland.

* Donderdag 25 februari

Symposium 'Voeding en bloeddruk', Nederlandse Hartstichting en Stichting Voeding Nederland, De Reehorst, Ede. Inl. Mw. L. A. Meulenbroek- van Wezel, Groenestein 9, 9301 TP Roden (tel. 05908-16043).

Vrijdag 11 – zaterdag 12 maart

PAOT-cursus 'Het gebruik van miniplaat-osteosynthesen volgens Champy' (Prof. Dr. M. Champy, Prof. Dr. H.-D. Pape, Dr. K. Gerlach,

Keulen, W.-Duitsland), Onderwijscentrum Tandheelkunde/Verloskunde, Ant. Deusinglaan 1, Groningen. Inl. mw. E. van Drooge, kliniek voor Mondziekten en Kaakchirurgie, telefoon 050-61 25 67.

* Zondag 13 – zaterdag 26 maart

St. Moritzer Zahnärzte-Fortbildungskurse: 'Moderne Endodontie' (Dr. Peter H. A. Gulden, D. D. S., Bern); 'Partielle Prothetik' (Prof. Dr. G. Graber, Basel). Inl. Dr. Hans-Caspar Hirzel, Mellingerstrasse 1, CH-5400 Baden, Zwitserland (tel.: 00 41 56/22 14 33).

* Vrijdag 18 maart

Algemene Ledenvergadering Nederlandse Vereniging van Mondhygiënisten, 'De Flint', Amersfoort. Thema: 'Pathologie van de mondholte dieper belicht'. Inl. Mw. S. A. Visser, Geduld 11, 1068 RH Amsterdam (tel. 020-10 66 98).

Zaterdag 19 maart

WTA-cursus 'Röntgenologie in beeld' (Prof. J. van Aken RUU en Prof. L. Hollender, Universiteit van Göteborg, Zweden), Tandheelkundig Instituut, Sorbonnelaan 16, Utrecht. Inl. secr. J. G. Hoogteijling, Heideweg 9, 3768 BA Soest (tel. 02155-16666).

Donderdag 19 mei

Symposium 'Het implantaat; een nieuwe dimensie in de tandheelkunde', cultureel centrum 'Scharpoord', Meerlaan 32, Knokke, België. Inl. Dr. B. De Mot, Ruddershove 10, 8000 Brugge (tel. 050-32 08 32/82 40).

Zaterdag 13 – vrijdag 19 augustus

11th International Congress of Hypnosis and Psychomatic Medicine, Int. Society of Hypnosis, Ned. Congresgebouw, Den Haag. Inl. congressecr., postbus 16065, 2301 GB Leiden.

MEDEDELING AAN DE ABONNEES

VERHOOGING ABONNEMENTSPRIJS

In overleg met de Stichting Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde hebben wij, conform het advies van de NOTU (Nederlandse Organisatie voor Tijdschrift Uitgeverijen), besloten de abonnementsgelden van dit Tijdschrift met 2% te verhogen.

Met ingang van 1 januari 1988 zal het abonnementsgeld f 151,50 (incl. 6% BTW) bedragen (voor abonnees in België, Luxemburg, Ned. Antillen eveneens f 151,50 en in overige landen f 172,50). Voor studenten en mondhygiënisten wordt de abonnementsprijs f 75,75 (incl. 6% BTW), terwijl een los nummer f 14,95 (incl. 6% BTW) gaat kosten.

De uitgever